28. MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

V této kapitole jsou uvedeny vybrané statistické ukazatele, které slouží ke srovnání mezi ekonomikami zemí Evropské unie a některých dalších zemí. Tyto ukazatele jsou sestavovány v Eurostatu na základě pravidelně zasílaných údajů z národních statistických úřadů, některá data se přebírají od mezinárodních organizací (např. OECD, Evropská centrální banka).

Jednotlivé země, jejichž hodnoty ukazatelů se v tabulkách srovnávají, jsou řazeny abecedně podle názvů zemí v češtině. Česko-anglický přehled názvů zemí najdete v metodickém úvodu této kapitoly v anglické verzi. Země jsou uvedeny ve zkrácených názvech. Údaje za Evropskou unii (EU27) a/nebo Eurozónu (EA17) jsou, pokud byly k dispozici, v tabulkách předřazeny jednotlivým zemím.

Evropská unie (EU27) je ekonomické a politické uskupení 27 států Evropy. V následující tabulce je stručně shrnut vývoj EU od roku 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva.

<table>
<tr><th>Země EU</th><th>Datum vstupu</th><th colspan="4">Zkratky seskupení</th></tr>
<tr><td>Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Spojené království, Španělsko</td><td>1. 11. 1993 (Smlouva o Evropské unii)</td><td>EU</td><td rowspan="2">EU15</td><td rowspan="3">EU25</td><td rowspan="4">EU27</td></tr>
<tr><td>Finsko, Rakousko, Švédsko</td><td colspan="2">1. 1. 1995</td></tr>
<tr><td>Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko</td><td colspan="3">1. 5. 2004</td></tr>
<tr><td>Bulharsko, Rumunsko</td><td colspan="4">1. 1. 2007</td></tr>
</table>

Eurozóna (EA17) je území těch členských států Evropské unie, které přijaly euro jako společnou měnu v souladu se „Smlouvou o založení Evropského společenství“. K 1. 1. 2011 má Eurozóna 17 členů. Následující tabulka poskytuje přehled o termínech, kdy země začaly používat euro.

<table>
<tr><th>Země Eurozóny</th><th>Datum</th><th colspan="5">Zkratky seskupení</th></tr>
<tr><td>Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko</td><td>1. 1. 2002</td><td>EA12</td><td rowspan="2">EA13</td><td rowspan="3">EA15</td><td rowspan="4">EA16</td><td rowspan="5">EA17</td></tr>
<tr><td>Slovinsko</td><td colspan="2">1. 1. 2007</td></tr>
<tr><td>Kypr, Malta</td><td colspan="3">1. 1. 2008</td></tr>
<tr><td>Slovensko</td><td colspan="4">1. 1. 2009</td></tr>
<tr><td>Estonsko</td><td colspan="5">1. 1. 2011</td></tr>
</table>

Pod souhrnným názvem „**Ostatní**“ jsou tabulky rozšířeny o země ESVO, země usilující o vstup do EU (Chorvatsko, Makedonie a Turecko) a země s vyspělou ekonomikou z jiných kontinentů (Japonsko, Spojené státy), za něž jsou k dispozici srovnatelné údaje.

Poznámky k tabulkám

Tab. **28**-1. **HDP na 1 obyvatele ve standardech kupní síly (PPS)**

Hrubý domácí produkt (HDP) je měřítkem ekonomické výkonnosti. Představuje přidanou hodnotu veškerého vyrobeného zboží a služeb (nutno odečíst meziprodukty, které se na přidané

hodnotě nepodílejí). Objemový index HDP na obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly je v relaci k průměru EU27, který je roven 100. Pokud je index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na obyvatele této země je vyšší než je průměr EU27 a naopak. Údaje se uvádějí ve standardu kupní síly - společné měně, která stírá rozdíly v cenových úrovních mezi zeměmi a umožňuje tak srovnání HDP spíše mezi jednotlivými zeměmi než v čase.

Tab. **28**-2. **Míra růstu HDP reálně**

Výpočet roční míry růstu objemu HDP dovoluje srovnání dynamiky hospodářského vývoje jak v čase, tak i mezi různě velkými zeměmi. Pro měření míry růstu objemu HDP je HDP v běžných cenách vyjádřen v cenách předchozího roku a takto vypočítané pohyby objemu jsou vztaženy k úrovni referenčního roku, což se nazývá zřetězená řada. To znamená, že pohyby cen nebudou zvyšovat míru růstu.

Tab. **28**-3. **Produktivita práce na 1 zaměstnanou osobu**

HDP na zaměstnanou osobu znamená vlastně produktivitu národní ekonomiky a je koncipován jako index v relaci k průměru EU27. Pokud je tento index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na zaměstnanou osobu této země je vyšší než je průměr EU27 a naopak. Základní údaje se uvádějí ve standardu kupní síly (PPS) - společné měně, která stírá rozdíly v cenových úrovních mezi zeměmi a umožňuje tak srovnání HDP mezi jednotlivými zeměmi. Zaměstnaná osoba na plný či částečný úvazek se zde nerozlišuje.

Tab. **28**-4. **Vládní dluh**

Definice podle EU: sektor vládních institucí tvoří subsektory ústředních vládních institucí, národních vládních institucí, místních vládních institucí a fondy sociálního zabezpečení. HDP ve jmenovateli zlomku je hrubý domácí produkt v běžných tržních cenách. Dluh se vyjadřuje v nominálních hodnotách a dluh v cizí měně se konvertuje do domácí měny prostřednictvím tržního devizového kurzu platného na konci příslušného roku. Jednotlivé subsektory se konsolidují a výsledkem jsou národní údaje pro celkový sektor vládních institucí. Základní data se vyjadřují v domácí měně a Evropská centrální banka je pomocí devizového kurzu platného na konci příslušného roku přepočítává na EUR.

Tab. **28**-5. **Přímé zahraniční investice**

Index měří intenzitu investiční integrace v mezinárodní ekonomice. Přímá investice představuje mezinárodní investici provedenou rezidentskou jednotkou (přímý investor) k získání trvalé účasti v jednotce operující v jiné ekonomice, než je investorova (podniky přímých zahraničních investic). Přímá investice zahrnuje jak počáteční transakce mezi dvěma jednotkami, tak všechny následující kapitálové transakce mezi nimi i mezi přidruženými společnostmi, jak zapsanými, tak nezapsanými do obchodního rejstříku. Pro srovnání rozdílně velikých ekonomik vykazujících zemí jsou údaje vyjádřeny jako procento z HDP.

Tab. **28**-6. **Celkové výdaje na výzkum a vývoj**

Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD). „Výzkum a experimentální vývoj (VaV) zahrnuje systematickou tvůrčí práci rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti a využití tohoto poznání v praxi.“ (Frascati manuál, 2002, § 63). VaV je činnost, kde dochází ke značným přesunům zdrojů mezi jednotkami, organizacemi a sektory a je důležité vysledovat tok finančních prostředků plynoucích do VaV.

Tab. **28**-7. **Míra inflace**

Průměrná roční míra změny Harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP). Harmonizované indexy spotřebitelských cen (HICP) jsou vytvořeny pro mezinárodní srovnání inflace spotřebitelských cen. HICP využívá např. Evropská centrální banka ke sledování inflace

v Hospodářské a měnové unii a k odhadu sbližování inflace, jak je vyžadováno Článkem 121 Amsterodamské smlouvy. Pro Spojené státy a Japonsko jsou v tabulce využity národní indexy spotřebitelských cen.

Tab**. 28**-8. **Komparativní cenové úrovně**

Komparativní cenové úrovně konečné spotřeby soukromých domácností včetně nepřímých daní. Komparativní cenové úrovně jsou poměry mezi paritami kupní síly a devizovými kurzy každé země. Paritou kupní síly je poměr měnové konverze, který přepočítává hodnoty ekonomických ukazatelů, vyjádřené v domácí měně na měnu společnou, která se nazývá standard kupní síly (PPS). Vyrovnáním kupní síly různých národních měn umožňuje tento standard srovnání ukazatelů mezi jednotlivými státy. Poměr je koncipován vzhledem k průměru (EU27 = 100). Pokud je tento poměr za určitou zemi vyšší/nižší než 100, znamená to, že daná země je relativně dražší/levnější než průměr EU27.

Tab. **28**-9. **Míra zaměstnanosti**

Míra zaměstnanosti je vypočítána podílem počtu zaměstnaných osob ve věku 15 až 64 let k počtu všech osob v této věkové skupině. Ukazatel je založen na Šetření pracovních sil EU. Předmětem šetření jsou všechny osoby žijící v soukromých domácnostech a nevztahuje se na osoby žijící v hromadných ubytovacích zařízeních, jako jsou penzióny, studentské ubytovny a nemocnice. Zaměstnané obyvatelstvo sestává z osob, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání.

Tab. **28**-10. **Míra nezaměstnanosti**

Míra nezaměstnanosti představuje nezaměstnané osoby jako procentní podíl z pracovní síly = aktivního obyvatelstva. Pracovní síla je celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Do nezaměstnaných osob patří osoby ve věku 15 až 74 let, které byly: a. bez práce (nebyly zaměstnané) během referenčního týdne, b. jsou k dispozici pro nástup do práce, tzn. jsou připraveny pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání (zaměstnání ve vlastním podniku) před koncem dvou týdnů následujících po referenčním týdnu, c. aktivně hledající práci, tzn. podnikající aktivní kroky pro hledání placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání ve čtyřtýdenním období končícím referenčním týdnem, nebo kteří našli práci s pozdějším začátkem, tzn. max. v tříměsíčním období.

Tab. **28**-11. **Míra dlouhodobé nezaměstnanosti**

Podíl počtu dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na celkové pracovní síle (v procentech). Dlouhodobě nezaměstnané jsou osoby patnáctileté a starší, nežijící v kolektivních zařízeních, které nejsou zaměstnané po dobu 14 dnů následujících po šetření, jsou k disposici nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání a hledají práci (v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci nebo nehledají práci, protože ji již našly a nastoupí do ní později). Celková pracovní síla je celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných. Doba trvání nezaměstnanosti je definována jako doba hledání práce nebo jako délka období uplynulého od posledního zaměstnání (pokud je toto období kratší než doba hledání práce).

Tab. **28**-12. **Míra rizika chudoby po sociálních dávkách**

Podíl osob s ekvivalizovaným disponibilním příjmem pod hranicí rizika chudoby, která se stanoví jako 60 % mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu (po sociálních dávkách).

Tab. **28**-13. **Veřejné výdaje na vzdělávání**

Veřejný sektor financuje obecně vzdělávání krytím běžných a kapitálových výdajů vzdělávacích institucí nebo podporou studentů a jejich rodin prostřednictvím stipendií a veřejných

půjček či poskytováním dotací na vzdělávací aktivity soukromým firmám a neziskovým organizacím. Zmíněné dva typy výdajů tvoří společně veřejné výdaje na vzdělávání.

Tab. **28**-14. a **28**-15. **Naděje dožití při narození**

Naděje dožití při narození vyjadřuje průměrný počet let, kterých má novorozenec naději se dožít při zachování aktuální úrovně úmrtnosti (věkově příslušné pravděpodobnosti úmrtí) během jeho života.

Tab. **28**-16. **Výdaje na péči o seniory**

Procentní podíl výdajů na sociální ochranu, které jsou věnované na péči o seniory, z HDP. Tyto výdaje pokrývají příspěvky na péči, bydlení a pomoc při zajišťování běžných denních úkolů.

Tab. **28**-17. **Emise skleníkových plynů**

Index emisí skleníkových plynů a cílů – v ekvivalentech CO_2 (základní rok = 100). Tento ukazatel ukazuje vývoj celkových emisí skleníkových plynů způsobených člověkem - „Kjótský koš". Představuje celkové roční emise ve vztahu ke „Kjótskému základnímu roku". Obecně je základním rokem rok 1990 pro nefluorované plyny a 1995 pro fluorované plyny. „Kjótský koš" skleníkových plynů zahrnuje: oxid uhličitý (CO_2), metan (CH_4), oxid dusný (N_2O) a fluorované plyny (zcela (PFC) i částečně (HFC) fluorované deriváty uhlovodíků a fluorid sírový (SF_6)). Tyto plyny jsou agregovány do jedné jednotky za použití potenciálu globálního ohřevu, který je pro každý plyn specifický. Agregované emise skleníkových plynů se vyjadřují v jednotkách tzv. uhlíkového ekvivalentu (ekvivalent CO_2). Tento ukazatel nezahrnuje emise a propady s LULUCF (využívání krajiny, změny ve využití krajiny a lesnictví) ani emise z mezinárodní letecké a námořní dopravy. Emise CO_2 z biomasy s rekuperací energie jsou vykazovány jako položka memoranda podle směrnice UNFCCC (tj. Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu) a nejsou zahrnuty v celkových součtech skleníkových plynů za stát. S výjimkou Kypru a Malty mají všechny země individuální cíle podle Kjótského protokolu (KP). EU15 se dohodla (Rozhodnutí Rady 2002/358/EC) na kolektivním 8% snížení svých emisí skleníkových plynů v období 2008–2012. Tato dohoda zakládá podíl každého státu z členských zemí EU15 na dosahování společného kjótského cíle za EU. Členské země z východní Evropy mají podle KP individuální cíle s požadavky na snížení mezi 6–8 %.

Tab. **28**-18. **Energetická náročnost hospodářství**

Podíl mezi hrubou spotřebou energie v zemi a hrubým domácím produktem (HDP) za daný kalendářní rok. Měří energetickou spotřebu ekonomiky a její celkovou energetickou účinnost. Hrubá spotřeba energie v zemi je počítána jako součet hrubé spotřeby pěti druhů paliv a energie v zemi: uhlí, elektřiny, kapalných paliv, zemního plynu a obnovitelných zdrojů energie. Údaje o HDP jsou brány ve zřetězených objemech, referenčním rokem je rok 2000. Energetická náročnost je určena podílem hrubé spotřeby energie v zemi a HDP. Protože je hrubá spotřeba energie v zemi měřena v kgoe (kilogram ropného ekvivalentu) a HDP v 1 000 EUR, tento podíl se udává v kgoe na 1 000 EUR.

Tab. **28**-19. **Výkony nákladní dopravy ve vztahu k HDP**

Podíl tunových kilometrů (druhy vnitrozemské dopravy) a HDP (zřetězené objemy, směnné kurzy roku 2000). Index je vztažen k roku 2000. Zahrnuje dopravu silniční, železniční a vnitrozemskou vodní. Údaje o železniční a vnitrozemské vodní dopravě jsou založeny na výkonech realizovaných na území vykazujícího státu, bez ohledu na zemi registrace vozidla nebo plavidla. Silniční doprava zahrnuje všechny výkony vozidel registrovaných ve vykazující zemi.

Tab. **28**-20. **Podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných energetických zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny**

Tento ukazatel je poměrem mezi elektřinou vyrobenou z obnovitelných energetických zdrojů a hrubou spotřebou elektřiny v zemi za daný kalendářní rok. Měří podíl elektřiny vyrobené

z obnovitelných energetických zdrojů na spotřebě elektřiny v zemi. Elektřina vyrobená z obnovitelných energetických zdrojů sestává z výroby elektřiny ve vodních elektrárnách (kromě přečerpávacích), větrných, solárních a geotermálních a elektřiny z biomasy/odpadů. Hrubá spotřeba elektřiny v zemi se skládá z celkové hrubé výroby elektřiny v zemi ze všech paliv (včetně domácí výroby), plus dovoz, mínus vývoz elektřiny.

* * *

Podrobnější informace o mezinárodním srovnání lze získat v publikaci ČSÚ vydávané podle Edičního plánu na rok 2011, ve skupině VÍCETEMATICKÉ INFORMACE, podskupině Mezinárodní data, EU:

– 1607-11 „Česká republika v mezinárodním srovnání“ – únor 2012

Na internetových stránkách Českého statistického úřadu jsou v Obecné databázi Eurostatu k dispozici předdefinované tabulky Eurostatu v českém jazyce:

– http://apl.czso.cz/ode/index.htm

Více informací k mezinárodním datům naleznete na stránkách Českého statistického úřadu pod tímto odkazem:

– http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropska_data_esds

Kompletní databázi ukazatelů evropského srovnání zveřejňuje na svých stránkách Eurostat:

– http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home